

การผลิตพืชอินทรีย์

หลักการผลิตพืชอินทรีย์

- การผลิตที่ไม่ใช้สารเคมี ปุ๋ยเคมี ฮอร์โมนที่ได้จากการสังเคราะห์

- ไม่ใช่พืช หรือจุลินทรีย์ที่ได้มาจากการตัดแปรพันธุกรรม (จีเอ็มโอ)

หลักการผลิตพืชอินทรีย์

- ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ และปุ๋ยชีวภาพ เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
- ปลูกพืชผสมผสาน เพิ่มความหลากหลายของสิ่งมีชีวิตลดการเข้าทำลายของศัตรูพืช และเพื่อเกื้อหนุนต่อระบบนิเวศ

เน้นการใช้ทรัพยากร
หมุนเวียนให้เกิดประโยชน์
สูงสุดภายในพื้นที่ มากกว่า
การนำเข้ามาจากภายนอก
พื้นที่

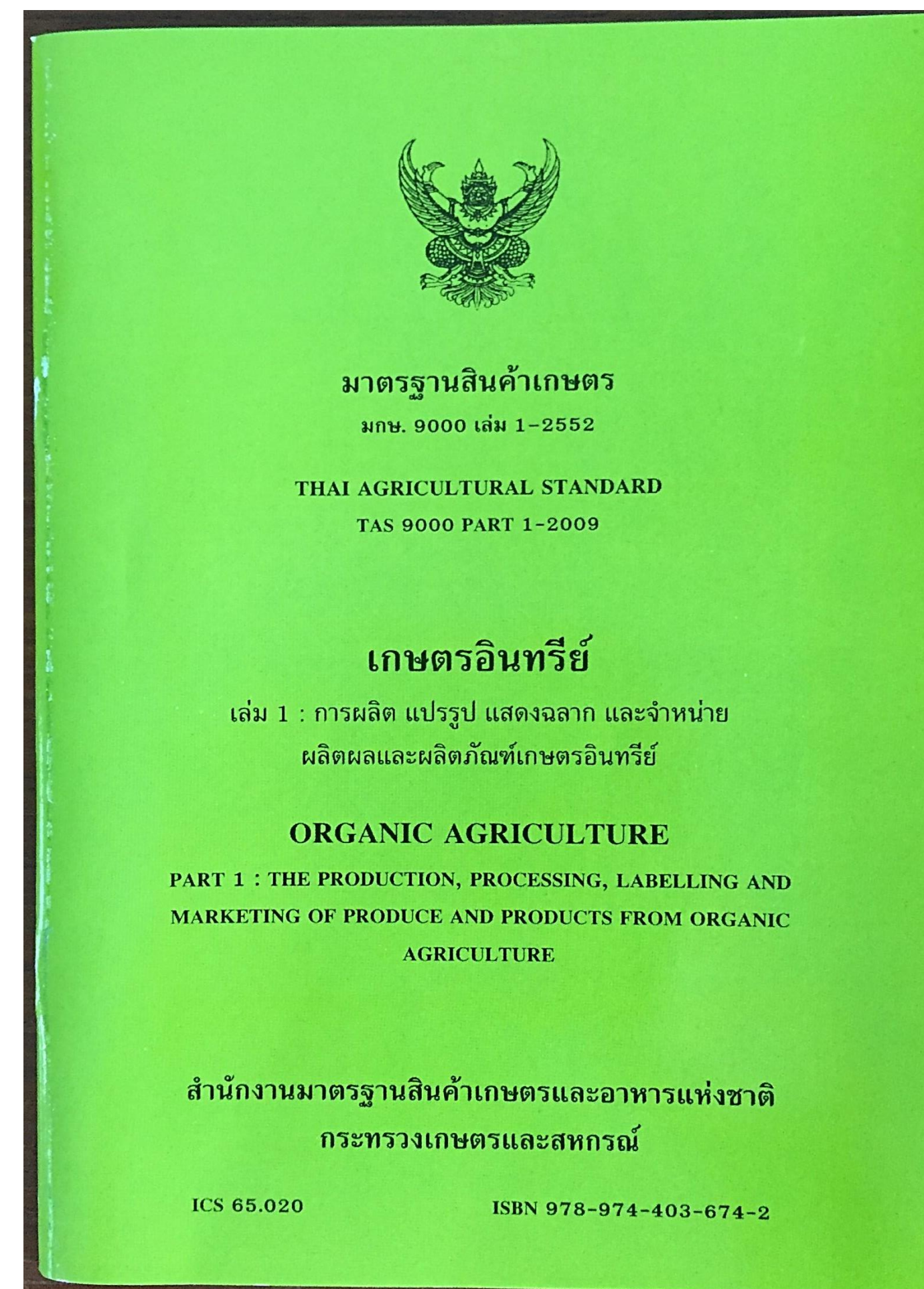
หลักการผลิตพืชอินทรีย์ (3)

แนวทางปฏิบัติในการผลิตพืชอินทรีย์ตามมาตรฐาน

ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์
เล่ม 1: การผลิต แปรรูป แสดงฉลาก และ
จำหน่ายผลิตผลและผลิตภัณฑ์เกษตร
อินทรีย์ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
และข้อกำหนดต่างๆ จากหน่วยรับรอง
(Certification Body) ของกรมวิชาการ
เกษตร

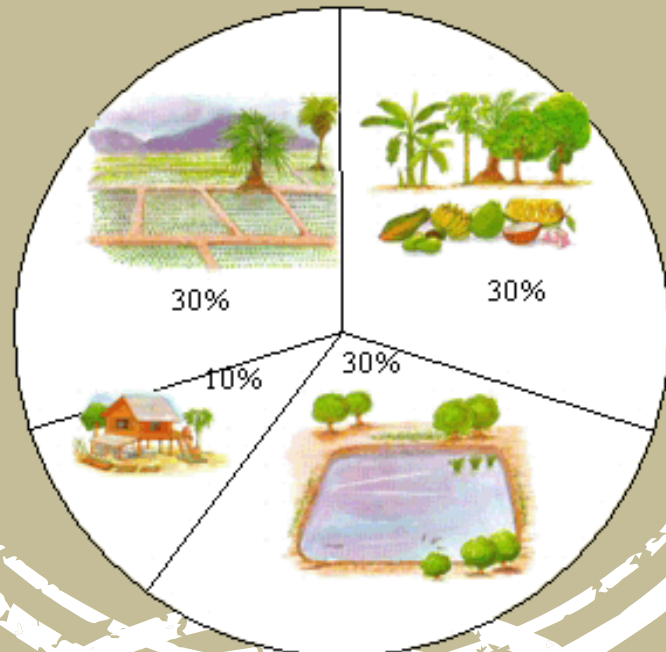

ข้อกำหนด 10 ประการ เพื่อได้การรับรองผลิตพืชอินทรีย์

1. พื้นที่และแหล่งน้ำ

2. การวางแผน

3. เมล็ดพันธุ์และส่วน ที่ใช้ขยายพันธุ์

4. การจัดการและ การปรับปรุงบำรุงดิน

5. การจัดการศัตรูพืช

6. การเก็บเกี่ยวและ การจัดการหลังการ เก็บเกี่ยว

7. การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและ การขนส่ง

8. การบันทึกข้อมูล การผลิต

9. การทวนสอบ

10. การแสดงฉลาก และการกล่าวอ้าง

1. พื้นที่และแหล่งน้ำ

พื้นที่สำหรับผลิตพืชอินทรีย์

- เป็นพื้นที่ที่ไม่มีความเสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี หรือโลหะหนัก ไม่อยู่ติดกับโรงงาน ที่ทิ้งขยะ หรือเขตชุมชน
- ไม่ควรอยู่ติดแปลงปลูกพืชที่มีการใช้สารเคมีในอัตราสูง ยกเว้นมีพื้นที่มากเพียงพอ สามารถทำแนวกันชนป้องกันได้

ตัวอย่างการทำแนวกันชน

ในการผลิตหน่อไม้ฝรั่งอินทรีย์ มีการเว้นพื้นที่ทำร่องระบายน้ำร่วมกับการปลูก
ไม้เป็นแนวกันชน เพื่อป้องกันการปนเปื้อนจากแปลงปลูกพืชข้างเคียง

1. พื้นที่ (3)

ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยนพื้นที่มาผลิตพืชอินทรีย์

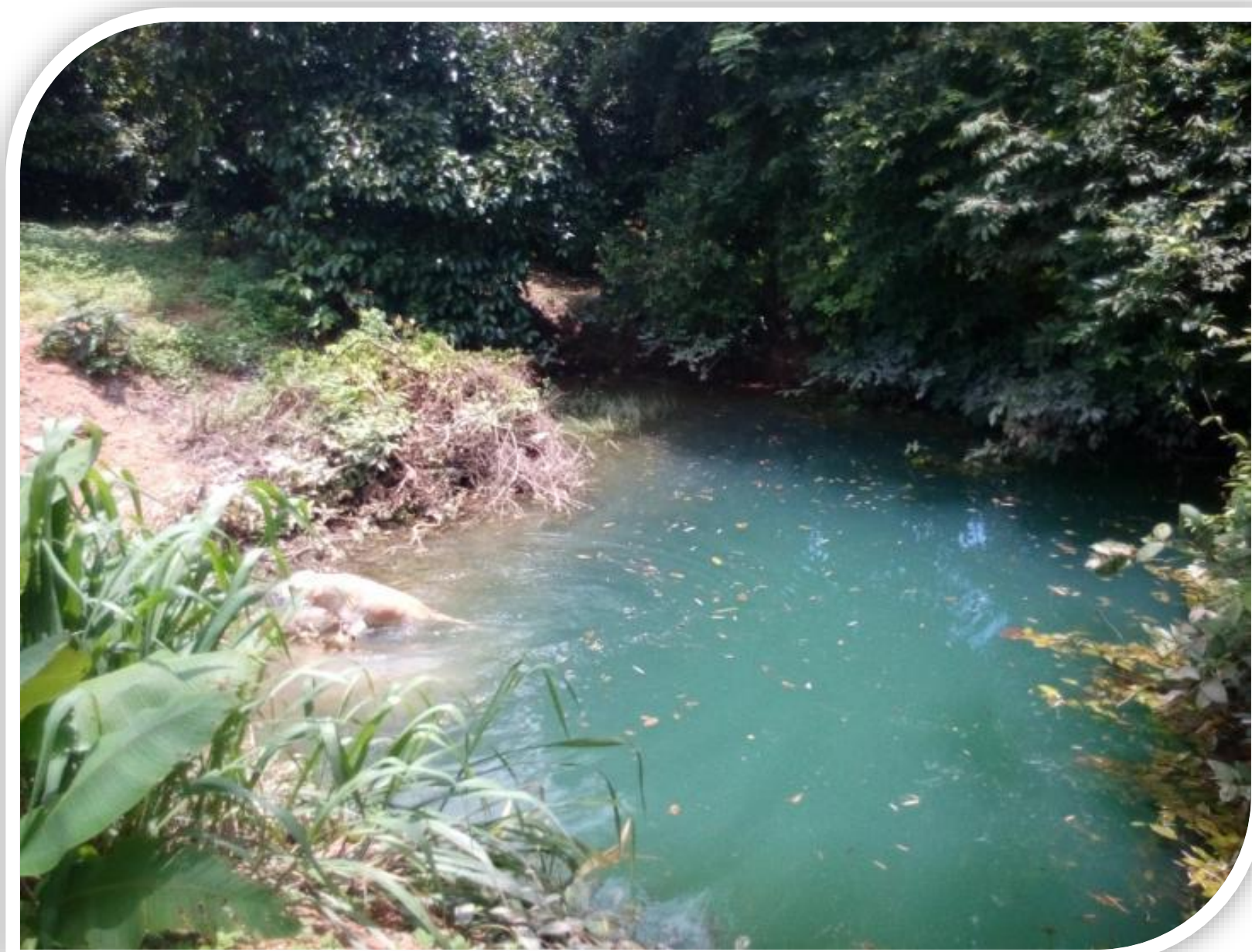
- การผลิตพืชล้มลุก พืชผัก ต้องใช้
ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน 12 เดือน
- การผลิตพืชยืนต้น ไม้ผล ต้องใช้
ระยะเวลาในการปรับเปลี่ยน 18 เดือน

แหล่งน้ำ

น้ำที่ใช้ในการผลิตพืชอินทรีย์ การทำความสะอาดผลผลิต และอุปกรณ์ที่ใช้หรือที่เกี่ยวข้องในการผลิต จะต้องเป็นน้ำสะอาด โดยแหล่งน้ำอาจมาจากน้ำใต้ดิน สระแม่ น้ำ ลำคลอง หรือน้ำชลประทานก็ได้ แต่จะต้องไม่มีความเสี่ยงในการปนเปื้อนสารพิษ โลหะหนัก หรือเชื้อจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโทษ

2. การวางแผนการจัดการ

- มีมาตรการและการปฏิบัติป้องกันการปนเปื้อนที่ชัดเจน ทั้งทางดิน น้ำ อากาศ และเครื่องมือทางการเกษตร เช่น การทำคันดิน ร่องน้ำ ปลุกพืชเป็นแนวกันชน และการทำความสะอาดเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้งาน

2. การวางแผนการจัดการ (2)

- มีการวางแผนระบบการผลิตพืช รวมทั้งเลือกกระบบปลูก และชนิดพืชให้เหมาะสมกับ ฤดูกาลผลิต และสภาพพื้นที่ ได้แก่ เลือกใช้พันธุ์ ตำนทาน การปลูกพืชผสมผสาน การปลูกพืชร่วมพืชแซม ในพื้นที่ หรือใช้ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน

ปลูกพืชผสมผสาน

ปลูกพืชผักผสมผสาน

มั่งคุดร่วมกับไม้ป่า

1. ระบบการปลูกพืชร่วมและพืชแซม

ปลูกพืชผักร่วมกันหลายชนิดในพื้นที่ โดยต้องคำนึงถึง วิธีปฏิบัติ การบำรุงรักษา การเก็บเกี่ยวและอายุเก็บเกี่ยว เพื่อไม่ทำให้มีข้อจำกัดในเรื่องของการให้น้ำ การกำจัดวัชพืช และการเก็บเกี่ยวผลผลิตได้แก่ การปลูกพืชผักอายุสั้น แซมระหว่างแถวของพืชผักอายุยาว เช่น การปลูกกะหล่ำปลี กะหล่ำดอก ผักกาดขาวปลี ฯลฯ แซมด้วยผักอายุสั้น เช่น ผักกาดฮ่องเต้ กวางตุ้ง และคะน้า

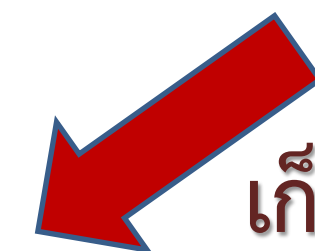
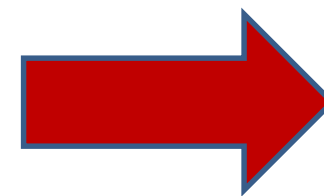
2.ระบบการปลูกพืชหมุนเวียน (3)

ตัวอย่างปลูกพืชหมุนเวียน แตงกวา-ถั่วฝักยาว-ข้าวโพด

ไม่ปลูกพืชผักชนิดเดียวกันหรือตระกูลเดียวกันติดต่อกันซ้ำพื้นที่เดิม จะช่วยลดการระบาดของเชื้อราและแมลงได้

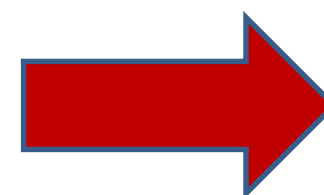
ปลูกแตงกวา พืชแรก

เก็บเกี่ยวแตงกวาแล้วตัดเถาแตงกวา ปลูกถั่วฝักยาว

ถั่วฝักยาวเจริญเติบโตแทนที่แตงกวา

เก็บถั่วฝักยาวแล้วปลูกต่อด้วยข้าวโพด

3. เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์

3. เมล็ดพันธุ์และส่วนที่ใช้ขยายพันธุ์ (1)

X ห้ามใช้พันธุ์พืชที่ได้จากการตัดต่อสารพันธุกรรม และหรือผ่านการฉายรังสี

✓ เมล็ดพันธุ์ที่ใช้ควร มาจากระบบการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ ยกเว้นในกรณีที่พืชชนิดนั้นยังไม่มีการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์

✓ ในช่วงระยะเริ่มต้นของการผลิตพืชอินทรีย์สามารถใช้เมล็ดพันธุ์ที่ผลิตจำหน่ายโดยทั่วไปได้แต่ห้ามนำมาคลุกหรือจุ่มสารเคมีก่อนปลูก

4. การจัดการและการปรับปรุงบำรุงดิน

เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน และ
จุลินทรีย์ที่มีประโยชน์ในดินด้วยปุ๋ย
อินทรีย์ ปุ๋ยชีวภาพ และวัสดุปรับปรุง
บำรุงดินตามที่มาตรฐานกำหนด
รวมทั้งต้องมีการปฏิบัติ และ
มาตรการป้องกันการชะล้างพังทลาย
ของดิน

ปลูกพืชคลุมดิน

ปุ๋ยหมัก (1)

การทำปุ๋ยหมักใช้เองโดยใช้ส่วนผสม
มูลสัตว์ เศษพืช แกลบดิบ แกลบดำ รำข้าว

ทำกองปุ๋ยหมักในพื้นที่ เพื่อ
ประหยัดแรงงานในการขนย้าย

ปุ๋ยหมัก (2)

การทำปุ๋ยหมักภายนอกโรงเรือน หลังจาก
ผสมกลับกองปุ๋ยควรคลุมกองปุ๋ยด้วย เพื่อ
ป้องกันการสูญเสียธาตุอาหารจากน้ำฝนและ
ความร้อนจากแสงแดด

การทำปุ๋ยหมักในโรงปุ๋ยหมักเติมอากาศซึ่ง
ไม่ต้องกลับกองปุ๋ย

4. การจัดการและ การปรับปรุงบำรุงดิน (4)

เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน
ด้วยปุ๋ยพืชสด เช่น ปอเทือง
หรือถั่วพรี้า ช่วงออกดอก
ทำการตัด หรือไถกลบลงดิน
เพื่อให้ย่อยสลายปลดปล่อย
ธาตุอาหาร แล้วจึงปลูกพืช
ผัก

เพิ่มความสมบูรณ์ของดิน
และพืชด้วยปุ๋ยอินทรีย์น้ำหรือ
น้ำหมักชีวภาพจากการหมักไข่
นม หอย ปลา ฟืชผัก ผลไม้

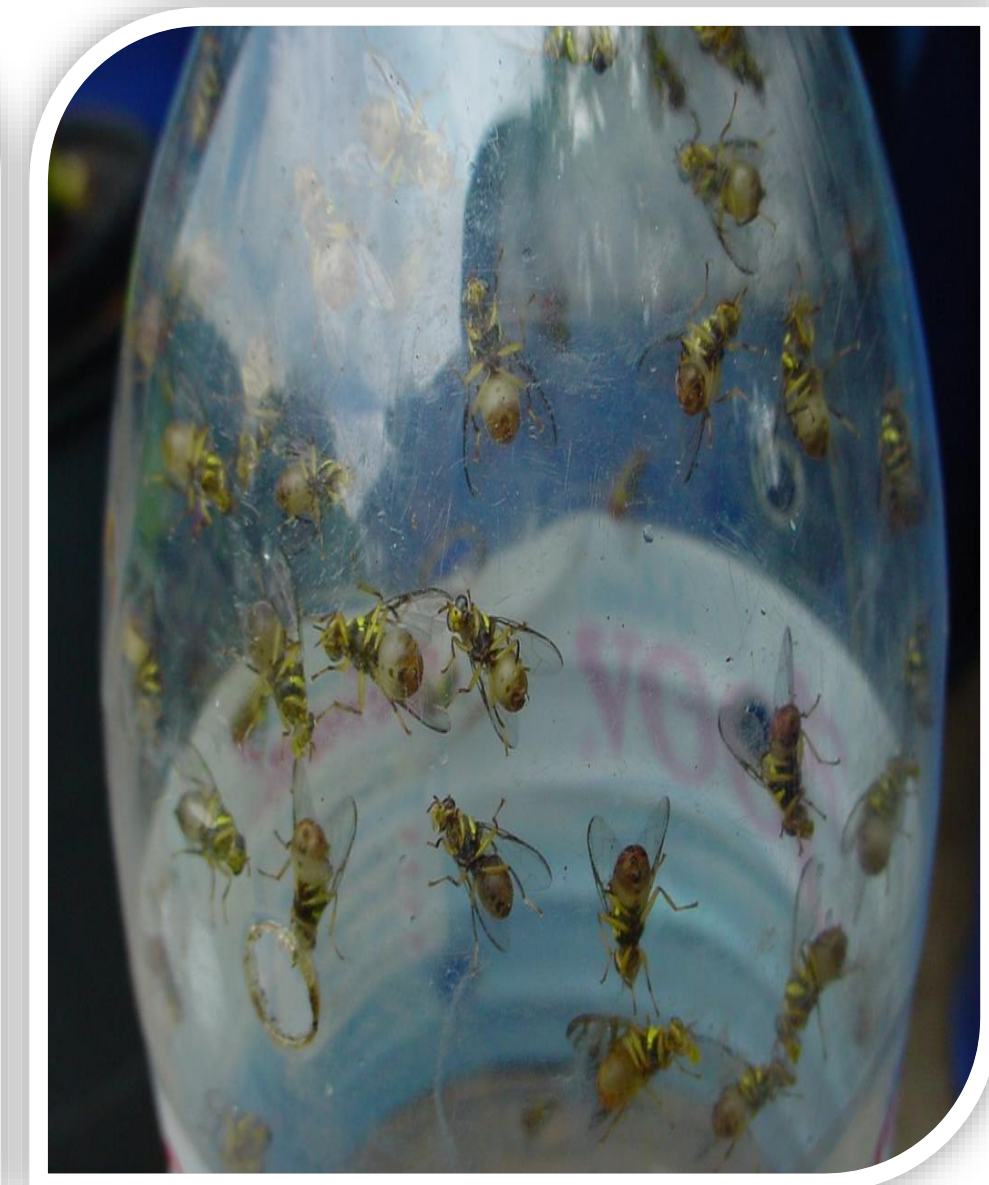

5. การจัดการศัตรูพืช

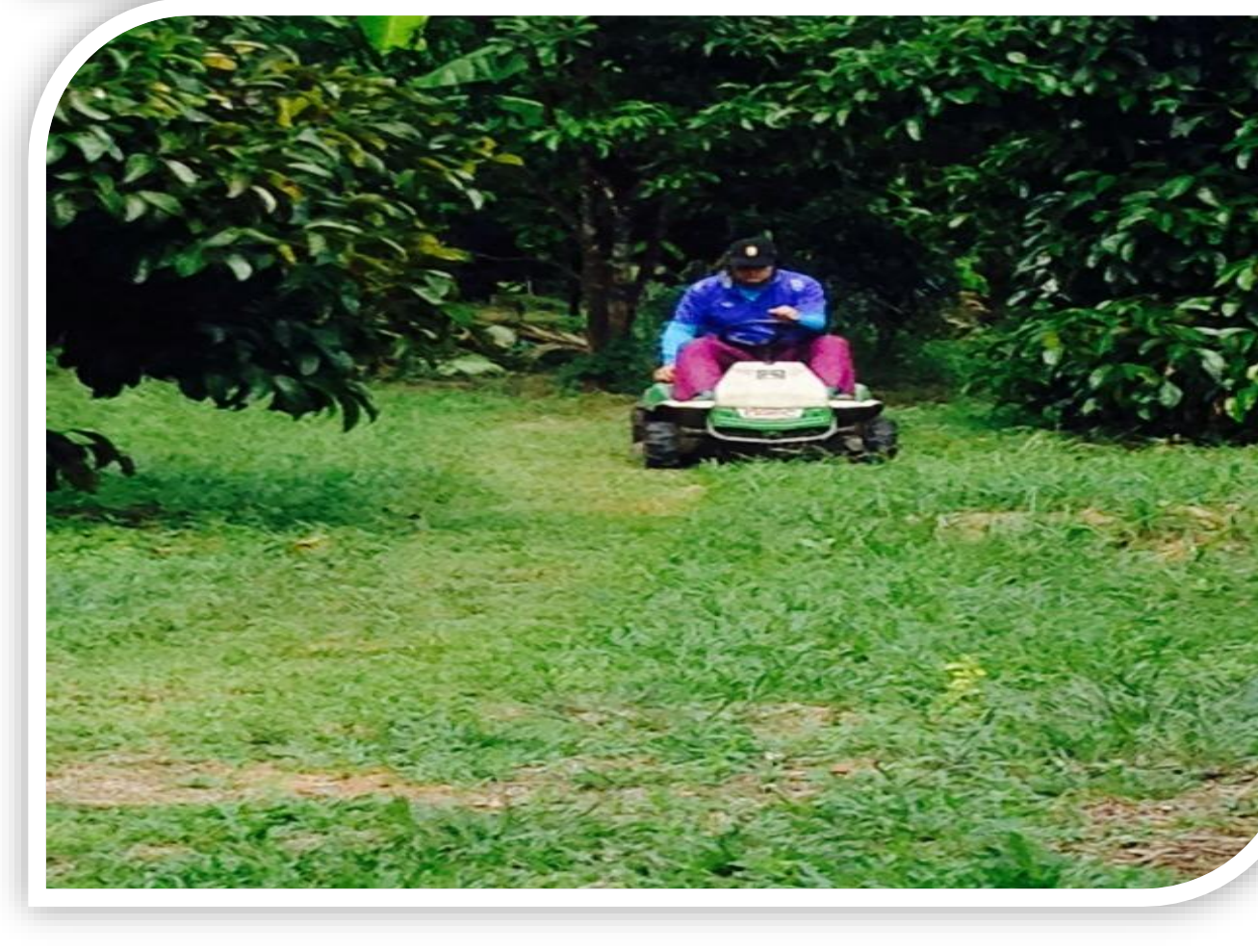

มีมาตรการ การป้องกันกำจัด
ศัตรูพืช (โรค แมลง และวัชพืช)
ที่ติดมากับเมล็ดพันธุ์ ส่วนที่ใช้
ขยายพันธุ์ รวมทั้งในระบบการ
ผลิตพืช ที่สอดคล้องตาม
มาตรฐานกำหนด เช่น ใช้ชีววิธี
สารธรรมชาติจากพืช วิธีกล และ
วิธีเขตกรรม

การควบคุมวัชพืช ด้วยแรงงานคน ปลุกพืชคลุม ใช้เศษพืชหรือพลาสติกคลุมดินใช้เครื่องตัดหรือรถตัดหญ้า

6. การเก็บเกี่ยวและการจัดการหลังการเก็บเกี่ยว

6. การเก็บเกี่ยวและ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (1)

- ✓ ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ในหลักการจัดการเก็บเกี่ยว
- ✓ สถานที่ปฏิบัติงานมีความสะอาด ถูกสุขลักษณะ
- ✓ ไม่นำผลผลิตพืชทั่วไปมาปะปน
- ✓ วัสดุที่ใช้บรรจุและพาหนะที่ใช้ในการขนย้ายผลิตผลมีความเหมาะสม

6. การเก็บเกี่ยวและ การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว (2)

การจัดการหลังเก็บเกี่ยว ควรทำความสะอาด และคัดแยกผลผลิตอินทรีย์
ในภาชนะที่สะอาดถูกสุขอนามัย

7. การบรรจุหีบห่อ การเก็บรักษาและการขนส่ง

7. การบรรจุหีบห่อ

การเก็บรักษา และการขนส่ง (1)

1. สถานที่บรรจุหีบห่อ ภาชนะบรรจุและขั้นตอนการบรรจุหีบห่อ ผลผลิตพืชอินทรีย์ สะอาด ถูกสุขอนามัย ไม่เสี่ยงต่อการปนเปื้อนสารเคมี โลหะหนัก จุลินทรีย์ ที่ทำให้เกิดโทษ
2. มีการบรรจุหีบห่อผลผลิตพืชอินทรีย์ที่ไม่ปะปนกับผลผลิตทั่วไป
3. ควรเลือกวัสดุหรือบรรจุภัณฑ์ ที่ย่อยสลายทางชีวภาพได้ ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม หรือเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้
4. มีการบ่งชี้ที่แสดงถึงการแยกผลผลิตพืชอินทรีย์ออกจากผลผลิตพืชทั่วไปอย่างชัดเจน

7. การบรรจุหีบห่อ

การเก็บรักษา และการขนส่ง (2)

การเก็บรักษา

1. สถานที่เก็บรักษาผลผลิตพืชอินทรีย์ มีพื้นที่เพียงพอ สะอาด อากาศถ่ายเทได้ดี และสามารถป้องกันจุลินทรีย์ แมลงและศัตรูพาหะนำโรค
2. มีการเก็บรักษาผลผลิตไม่ให้ปะปนกับผลผลิตทั่วไป และแยกผลิตผลพืชอินทรีย์ออกจากผลิตผลพืชทั่วไปอย่างชัดเจน

7. การบรรจุหีบห่อ

การเก็บรักษา และการขนส่ง (3)

การขนส่ง

1. ภาชนะบรรจุ และพาหนะในการขนส่งสามารถป้องกันความเสียหายของผลผลิต และการสูญเสียความชื้นเป็นอินทรีย์
2. มีการป้องกันความเสียหายของผลผลิตและการสูญเสียความชื้นเป็นอินทรีย์ระหว่างการขนส่ง

การขนส่ง ด้วยรถห้องเย็นที่ควบคุมอุณหภูมิ และมีแต่ผลผลิตอินทรีย์

8. การบันทึกข้อมูลการผลิต

8. การบันทึกข้อมูลการผลิต (1)

1. มีบันทึกหลักฐานและ /หรือเอกสารแสดงการผลิตพืชอินทรีย์แยกจากการผลิตพืชทั่วไปอย่างชัดเจน
2. มีการจัดทำประวัติ แผนที่ แผนผังฟาร์มที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
3. มีการจัดทำแผนการผลิตและจดบันทึกการปฏิบัติงานภายในฟาร์มที่มีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับการผลิตพืชอินทรีย์ ได้แก่ การปลูก การดูแลรักษา การป้องกันกำจัดศัตรูพืช และการเก็บเกี่ยวทุกรอบการผลิตอย่างต่อเนื่องครบถ้วน และเป็นปัจจุบัน

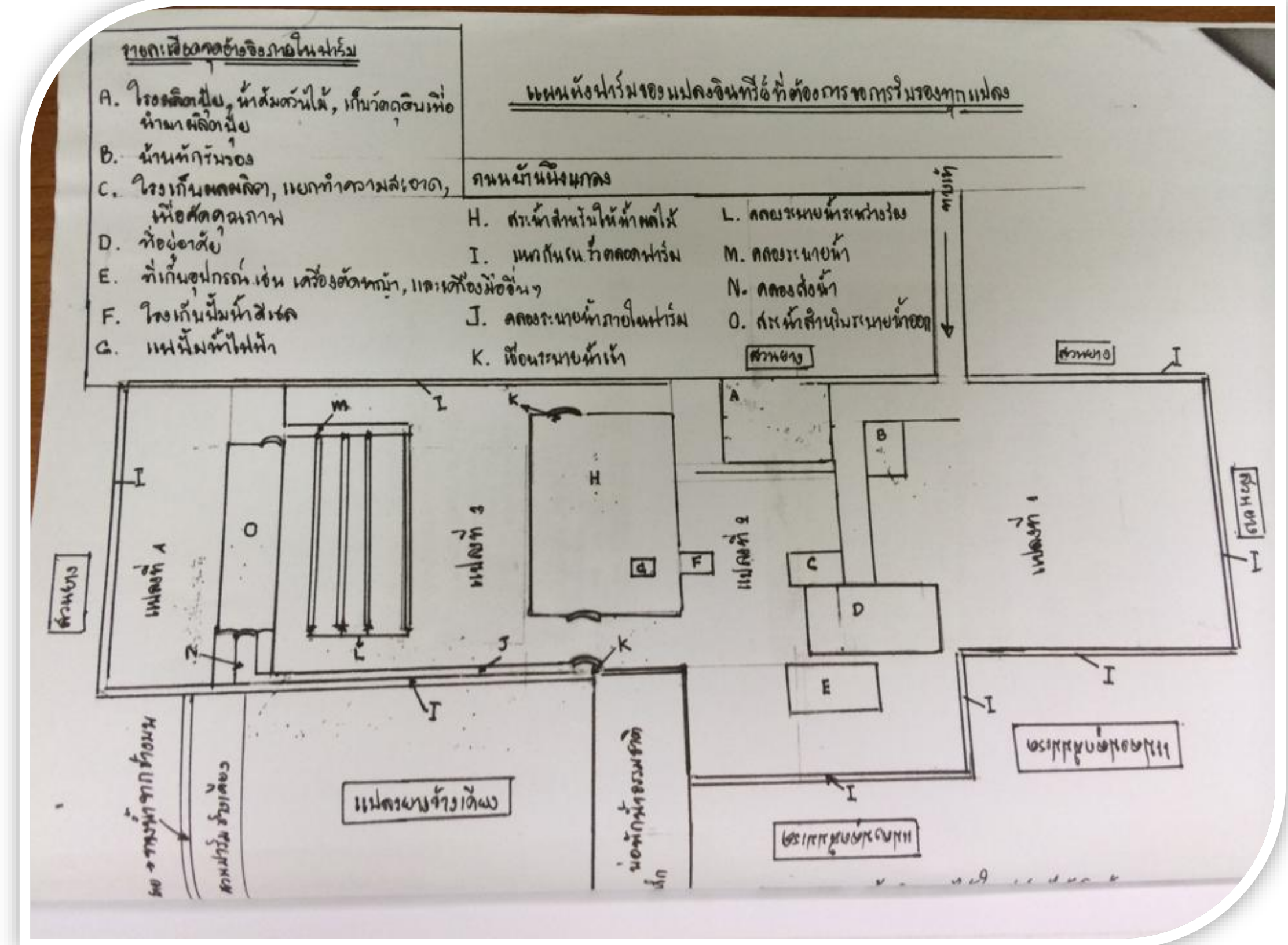
การจดบันทึกข้อมูลการปฏิบัติงาน

แผนผังแปลง

MAIN SCHEDULE												RMS	
DESCRIPTION	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11		12
1. รดน้ำและเตรียมปุ๋ยเร่งดอกและผล													
2. ติดตั้งกิ่งพร้อมใบให้ปลูกรุ่นและใบ													
3. ติดพญาและขอยกใบ													
4. ฝึกสอนแรงงาน													
5. จัดอบรมแก่สมาชิกกลุ่มและพาเยี่ยมชมแลกเปลี่ยน													
ความถี่ออกสถานที่													
6. เริ่มโครงการธนาคารต้นไม้													
7. เก็บเกี่ยวผลผลิต													
แปรรูปผลผลิต													
วางแผนการเงินทุนสนับสนุนการปลูกไม้ผลยืนต้น													
ระบบการจัดการเกษตรอินทรีย์													
ตลาดเพิ่มเติมเพื่อรองรับผลผลิตทุกรูปแบบ													
เตรียมบริหารจัดการแหล่งน้ำไว้ในช่วงแล้งและ													
ระบายน้ำช่วงหน้าฝน													
ฝึกฝนโครงการนิคมเกษตรกรรม													
นำกิจกรรมการเกษตรที่ใช้พลังงานธรรมชาติ													

วันที่	กิจกรรม	พื้นที่ (ไร่)	ต้นทุน (บาท)	ผลผลิต (กิโลกรัม)
1/1/54	ปลูก	1.0	1000	1000
2/1/54	ดูแล	1.0	500	1000
3/1/54	เก็บเกี่ยว	1.0	1000	1000
4/1/54	แปรรูป	1.0	500	1000
5/1/54	จำหน่าย	1.0	1000	1000
6/1/54	รวม	6.0	6000	6000
7/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
8/1/54	ต้นทุนรวม	1.0	1000	1000
9/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
10/1/54	รวม	10.0	10000	10000
11/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
12/1/54	รวม	12.0	12000	12000

วันที่	กิจกรรม	พื้นที่ (ไร่)	ต้นทุน (บาท)	ผลผลิต (กิโลกรัม)
1/1/54	ปลูก	1.0	1000	1000
2/1/54	ดูแล	1.0	500	1000
3/1/54	เก็บเกี่ยว	1.0	1000	1000
4/1/54	แปรรูป	1.0	500	1000
5/1/54	จำหน่าย	1.0	1000	1000
6/1/54	รวม	6.0	6000	6000
7/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
8/1/54	ต้นทุนรวม	1.0	1000	1000
9/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
10/1/54	รวม	10.0	10000	10000
11/1/54	กำไรสุทธิ	1.0	1000	1000
12/1/54	รวม	12.0	12000	12000

9. การทวนสอบ

1. มีบันทึกหลักฐานและ / หรือเอกสารที่สามารถทวนสอบได้ตลอดห่วงโซ่การผลิต
2. มีการจัดเก็บบันทึกและ/หรือเอกสารการผลิตไว้ตรวจสอบอย่างน้อย 1 รอบการรับรอง

10. การแสดงฉลากและการนำไปใช้

10. การแสดงฉลากและ การนำไปใช้ (1)

เมื่อเกษตรกรปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์และข้อกำหนด 1 -9 แล้วจะได้รับใบรับรองและเครื่องหมายรับรองโดยสามารถนำไปใช้ในการแสดงฉลาก ตามรายละเอียดดังนี้

- ใบรับรอง

1. ใช้ใบรับรองแสดงหรือกล่าวอ้างเพื่อการจำหน่ายตรงกับชนิดพืชที่ได้รับการรับรองในแปลงปลูก
2. ปริมาณผลผลิตที่จำหน่ายจะต้องสอดคล้องกับปริมาณผลผลิตที่เก็บเกี่ยว
3. ขนาดพื้นที่ปลูกในใบรับรองจะต้องเท่ากับขนาดพื้นที่ปลูกจริง

10. การแสดงฉลากและ การนำไปใช้ (2)

เครื่องหมายรับรอง

1. ชื่อหน่วยรับรองและรหัสรับรองถูกต้องชัดเจน
2. ขนาดและสีของเครื่องหมายรับรองเป็นไปตามเงื่อนไขที่หน่วยรับรองกำหนด
3. แสดงเครื่องหมายรับรองตรงกับชนิดพืชที่ได้รับการรับรอง
4. จำนวนเครื่องหมายที่ใช้สอดคล้องกับจำนวนบรรจุภัณฑ์ที่ทำการผลิต

Organic Thailand
(ออร์แกนิก ไทยแลนด์)

กรมวิชาการเกษตร
รหัสรับรอง TAS : 99999

10. การแสดงฉลากและ การนำไปใช้ (3)

การแสดงฉลาก

การแสดงฉลากต้องมีรายละเอียดตามที่มาตรฐานกำหนดไว้
ดังนี้

- มีการกล่าวอ้างว่าเป็นผลผลิตจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์
- ชื่อหน่วยรับรองและรหัสรับรอง
- มีชื่อผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์
- ร้อยละของส่วนประกอบ (ถ้ามี)
- มีปริมาณน้ำหนักรักษา (ถ้ามี)
- มีชื่อและที่อยู่ของผู้ผลิต
- วัน เดือน ปีที่ผลิต
- มีคำแนะนำการเก็บรักษา (ถ้ามี)
- มีชื่อประเทศผู้ผลิต (กรณีส่งออก)

มังคุดอินทรีย์

กรมวิชาการเกษตร

รหัสรับรอง TAS: 99999

นายเกษตร อินทรีย์ 63 ม.6 ต.ตะปอน อ. ชลุม จ.จันทบุรี

Tel : 039 397076 Fax : 039 458765

ผลผลิตจากการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์

ตัวอย่าง การแสดงฉลากบนสินค้าอินทรีย์ และเครื่องหมาย รับรอง ออกการ์นิค ไทยแลนด์

10. การแสดงฉลากและ การนำไปใช้ (5)

ตัวอย่าง การใช้เครื่องหมายรับรอง เครื่องหมายรับรอง ออกාර์นิต ไทยแลนด์
ณ สถานที่จำหน่ายผลผลิตอินทรีย์

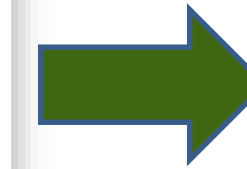
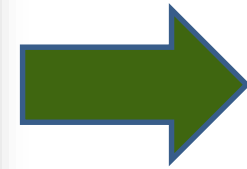

การสมัครขอการรับรองเกษตรอินทรีย์

1. เกษตรกรติดต่อขอรับการรับรองได้ที่สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1- 8 (จ.เชียงใหม่ จ.พิษณุโลก จ.ขอนแก่น จ.อุบลราชธานี จ.ชัยนาท จ.จันทบุรี จ.สุราษฎร์ธานี และ จ.สงขลา) กรมวิชาการเกษตร
2. ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตร กรมวิชาการเกษตร ทั่วประเทศ
3. สำนักงานเกษตรจังหวัด กรมส่งเสริมการเกษตร ทั่วประเทศ

ขั้นตอนการขอใบรับรองการผลิตพืชอินทรีย์

เกษตรกรยื่นใบสมัคร และรับเอกสาร
มาตรฐานเกษตรอินทรีย์

ปฏิบัติตามมาตรฐานเกษตรอินทรีย์

เจ้าหน้าที่เข้าตรวจสอบแปลงผลิตพืช
และรายงานผลการตรวจต่อคณะกรรมการ
รับรองแปลงผลิตพืชอินทรีย์

เกษตรกรสามารถนำใบรับรอง/เครื่องหมาย
รับรองไปใช้ได้

แปลงที่ผลิตตามมาตรฐาน
เกษตรอินทรีย์ จะได้รับรับรอง

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่หน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร ดังนี้

ตรวจสอบข้อมูลเกษตรอินทรีย์ออนไลน์เพิ่มเติมได้ที่ www.organic.doa.go.th

กองพัฒนาระบบและรับรองมาตรฐานสินค้าพืช

โทร : 0-2579-2556

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 1 จ.เชียงใหม่ โทร : 0-5311-4121

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแพร่ โทร : 0-5452-3024

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรน่าน โทร : 0-5468-2045

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรลำปาง โทร : 0-5424-7362

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเชียงใหม่ โทร : 0-5345-1441

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรที่สูงเชียงราย โทร : 0-5391-8087

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรแม่ฮ่องสอน โทร : 0-5368-4377

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 2 จ.พิษณุโลก โทร : 0-5531-1990

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพิจิตร โทร : 0-5699-0040

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตาก โทร : 0-5550-8987

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุโขทัย โทร : 0-5568-1384

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบูรณ์ โทร : 0-5673-6209

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุตรดิตถ์ โทร : 0-5543-6317

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 3 จ.ขอนแก่น โทร : 0-4334-2716

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุดรธานี โทร : 0-8645-07503

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมุกดาหาร โทร : 0-4261-1439

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเลย โทร : 0-4280-4409

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสกลนคร โทร : 0-4274-7150

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกาฬสินธุ์ โทร : 0-4389-1338

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชัยภูมิ โทร : 0-4412-4290

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรหนองคาย โทร : 0-4249-0936

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครพนม โทร : 0-4253-2586

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรขอนแก่น โทร : 0-4326-1504

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 4 จ.อุบลราชธานี โทร : 0-4520-0422

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรบุรีรัมย์ โทร : 0-4461-7022

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครราชสีมา โทร : 0-4400-9967

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอำนาจเจริญ โทร : 0-4554-1025

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรมหาสารคาม โทร : 0-4375-8127

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุรินทร์ โทร : 0-4451-5724

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรร้อยเอ็ด โทร : 0-4262-4161

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรโนนสูง โทร : 0-4437-9390

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยโสธร โทร : 0-4575-6816

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 5 จ.ชัยนาท โทร : 0-5610-5070

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกาญจนบุรี โทร : 0-3455-2035

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรเพชรบุรี โทร : 0-3277-2852

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรราชบุรี โทร : 0-3222-8377

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครปฐม โทร : 0-3435-1486

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปทุมธานี โทร : 0-2520-5149

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุทัยธานี โทร : 0-5651-0752

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครสวรรค์ โทร : 0-5600-9755

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 7 จ.สุราษฎร์ธานี โทร : 0-7725-9445

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรนครศรีธรรมราช โทร : 0-7580-9709

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรกระบี่ โทร : 0-7569-4217

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพังงา โทร : 0-7646-1180

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสุราษฎร์ธานี โทร : 0-7738-1960

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรภูเก็ต โทร : 0-7662-1157

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรชุมพร โทร : 0-7761-1025

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรระนอง โทร : 0-7784-0862

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 6 จ.จันทบุรี โทร : 0-3939-7134

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจันทบุรี โทร : 0-3946-0800

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปราจีนบุรี โทร : 0-3721-0261

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรฉะเชิงเทรา โทร : 0-3813-6259

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรระยอง โทร : 0-3869-2355

สำนักวิจัยและพัฒนาการเกษตรเขตที่ 8 จ.สงขลา โทร : 0-7444-5905

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา โทร : 0-7458-6725

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรพัทลุง โทร : 0-7484-0130

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรตรัง โทร : 0-7529-0745

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรปัตตานี โทร : 0-7335-6248

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรรือเสาะ โทร : 0-7357-1190

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรยะลา โทร : 0-7327-4451